

İNGİLİZ YAZAR MISS PARDOE'NUN GÖZÜYLE KÜÇÜKSU ÇEŞMESİ

Y. Doç. Dr. Sema ÇİĞDEMOĞLU

İngiliz Yazar Miss Pardoe 1835 yılında İstanbul'a gelmiştir. 1836'da "City of the Sultan", 1938'de "Beauties of the Bosphoroas" adlı eserlerini yazmış, İstanbulumuzun güzelliklerini bir kere daha gözler önüne sermiştir.

Bu arada "Küçüksu çeşmesi" ile ilgilenmiş ve görüşlerini aşağıdaki şekilde belirtmiştir.

Su, yaprak ve ışıktan pırıl pırıl bir manzara,
Beyaz peçeli hanımlar, sarıklı erkekler hep orada;
Etrafta toprak ve deniz ıslıl ıslıl,
Güneş altında da güzel mi güzel;
Yumuşak dalgacıklar Boğaz sularında rakediyor,
Hafif esintiler dağın tepesini süpürür gibi,
Kadın sesleri, çocukların neş'eli gülüşleri,
Birbirine karışıp geliyor kulağa ahenkli ahenkli.

Boğaz'ın aşağı yukarı orta yerinde, Avrupalılarca "Asya'nın Tatlı Suları" diye adlandırılan Küçüksu vadisi, sevimliliğini ve şöhretini, Kâğıthane vadisi gibi uzun ve sık yapraklı ağaçlar arasından akan temiz bir derecikle ikiye bölünmüş olmasına borçludur. Bu dereciğin, hâre hâre titreşen suyu Boğaz'ın o koca dalgalarına ulaşır. Anadolu Hisarı veya Asya Kalesi, derenin denize ulaştığı yerde yükselir ve insanın düşüncesini, bedbin bir şekilde, hayatın daha karanlık ve daha katı gerçeklerine götürür. Etraf o kadar caziptir ki, Küçüksu'yu ziyaret edenler kendilerini Arkadia'da tahayyül ederler.

Cuma günleri Müslümanların tatil günüdür ve vadi, tatil yapan halkla dolup taşar. Yabancı ziyaretçiler, burada Türk kadınlarının âdetleri ve davranışları hakkında başka herhangi bir yere göre, daha iyi fikir edinebilirler. Çünkü burası Asya toprakları olduğundan Türk

kadını kendisini evindeymiş gibi hisseder ve payitahtın başka yerlerine göre, kendisini dini inançların sınırlamalarına daha az bağımlı sayar. Gerçekten de yaşmakları daha az kapalıdır; yabancıların onlara yaklaşması pek zor olmaz. Gözü okşayan selâm verişlerinin zarafeti vadinin çekiciliğini artırır.

Her çeşit halk tabakası bu sevimli ve dinlendirici yere gelebilir. Sultanlar, çimenler üzerinde gösterişsiz bir azamete, yaldızlı süslerle pırıl pırıl parlayan öküzlerin çektiği altın kakmalı arabalarıyla gezinirler. Paşa hanımlarının göze çarpıcı perdeleri olan talikaları süzülüp gider. Bu arabaların atlarının üstünde canlı renklerde haşalar vardır, İçerdeki genç güzeller ise atlas ve kadife minderlerde oturarak çok defa son derece kıymetli şallara bürünürler. Birçok beylerin, efendilerin ve emirlerin eşleri, arabalarından inerek vadiyi bütünüyle örten muhteşem akağaçların bol yapraklı gölgelerinde acem hanlarına oturarak saatlerce eğlenirler. Yaşlı hanımların ellerinde çubukları, gençlerin ise el aynaları vardır; sayısız selâmlar alınır, verilir. Gezici şeker satıcıları ve sucular epey para kazanırlar. Küçüksu çeşmesi Boğaz'ın kıyısını çevreleyen iki sıra ağacın ortasındadır. İnce beyaz mermerden yapılmıştır. Şekli itibariyle son derece zariftir. Ve inceden inceye işlenen arabesk süslerle bezenmiştir. Boğaz'ı okşayan hafif akşam rüzgârı vadinin bu kısmını, günün erken saatlerinden daha serin ve lâtif bir hale soktuğunda, çeşmenin süslediği bu yer, kadın ziyaretçilerin buluşma yeri olur. Üzerinden ağır bir ahşap köprü ile karşıdan karşıya geçilen dere, vadinin bu kısmını ötekenden ayırır. Bütün manzara çok güzeldir. Köleler billur sürahiler veya incelikle işlenmiş gümüş kaplar içinde hanımefendilerine çeşmeden su taşıyarak oraya buraya koşuşurlar. Meyve satıcıları anber renkli üzümler ve altın sarısı kavunlarla bir aşığı bir yukarı gezinirler. Slovakyalı çalgıcılar çevrelerinde büyük bir kalabalık toplarlar. Ancak, bu kalabalık, göçebe cambazların etrafını almak üzere hemen dağılıverir. Efendilerini arayan sürücüler, yumuşak çimenlerin üzerinde dört nala giderler; talikalar çayırlar boyunca hanımlarının emrine amade sessizce ilerlerler. Eğlenceye gelenlerden Rumeli kıyısında oturanların bir kısmını evlerine götürmek için hazır bekleyen çok sayıda kayık, suyun üstünde sallanır durur. Parlak güneşin ışıkları Boğaz'ın karşı sahilindeki Rumeli Hisarı'nın kulelerini yalar ve onları altın sarısı bir renge boyayıp, sudaki akislerinin zarif gölgelerini daha da belirginleştirir.